

Niccolo Machiavellin Valtiollisia Mietelmiä

Kääntänyt Petri Luosto

Niccolo Machiavellin valtiollisia mietelmiä

Copyright 2022 Petri Luosto

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-6352-0

Petri Luoston tähän mennessä kääntämät kirjat kronologisessa järjestyksessä.
Viimeisin teos on lihavoituna:

Luo Guanzhongin Kertomus Kolmesta Kuningaskunnasta Osa 1 / 4; Eunukkeja ja Kapinallisia

Federalistikirjoitukset

Luo Guanzhongin Kertomus Kolmesta Kuningaskunnasta Osa 2 / 4; Punaiset Kalliot

Julius Caesarin sodat

Luo Guanzhongin Kertomus Kolmesta Kuningaskunnasta Osa 3 / 4; Kolme Kuningaskuntaa

Thukydidesin Peloponnesolaissota

Luo Guanzhongin Kertomus Kolmesta Kuningaskunnasta Osa 4/4; Valtakunnan Yhdistäjät

Kautilyan Arthashastra, Legendaarinen Intialainen Opas Valtion asioiden hoitamiseen

Niccolo Machiavellin valtiollisia mietelmiä

Niccolo Machiavellin valtiollisia mietelmiä Titus Liviukselta

Niccolo Machiavelli, kansalainen ja Firenzen sihteeri.

Machiavellin valtiollisia ajatelmia julkaistiin vuonna 1531.

Tämän teoksen käänsi italian kielestä Ninian Hill Thomson, M.A.

Kustantaja London Kegan Paul, Trench and CO, 1,
Paternoster Square 1883

Englannista suomeksi tämän käänsi Petri Luosto.

Professori Pasquale Villarille,

Hyvä Professori Villari,

Salli minun laittaa nimesi tähän käännökseen Machiavellin valtiollisista ajatelmista, jonka kääntämisen olen kannustuksestasi aloittanut ja jossa olen parhaani mukaan pyrkinyt säilyttämään jotain alkuperäisestä. Vilpittömästi sinun,

Ninian Hill Thomson. Firenze 17.05.1883.

Kirja I. s.19

Sisällysluettelo

1. Kaupunkien alusta yleisesti ja etenkin Roomaa koskien s.21
2. Erilaisista hallintomuodoista, ja mihin niistä roomalainen yhteisö kuului s.25
3. Niistä tapahtumista jotka Roomassa johtivat kansantribuunin viran luomiseen, jotta tasavalta toimisi paremmin s.31
4. Niistä kiistoista senaatin ja Rooman kansan välillä, jotka tekivät Roomasta vapaan ja voimakkaan s.32
5. Onko julkisen vapauden vaalinta turvallisemmissa käsissä kansan vai ylimystön käsissä; ja niiden käsissä, jotka pyrkivät hankkimaan valtaa vai niiden käsissä, jotka koettavat säilyttää vallitsevan tilan, niin kummat ovat suurempia ongelmien syitä s.34
6. Onko mahdollista Roomassa saada aikaan sellainen hallinto, joka muodostuisi kansan ja senaatin eroista s.37
7. Valtion vapauden säilyttämiseksi täytyy olla valtaa syyttää s.42
8. Herjaaminen on yhtä vahingollista yhteisölle kuin valta syyttää on hyödyllistä s.46
9. Annetaanko yhteisölle uusia toimielimiä vai korjataanko vanhoja toimielimiä täysin uuteen tarkoitukseen, niin sen pitää olla yhden ihmisen työ s.49
10. Se määrä ylistystä, jonka kuningaskunnan tai yhteisön perustaja ansaitsee, niin se, joka perustaa tyrannian niin ansaitsee moitteet s.52
11. Roomalaisten uskonnosta s.56
12. Niin paljon huomioita uskonnosta; ja Italiasta Rooman kirkon kautta, joka on ollut siellä ja tullut turmeltuneeksi s.60

13. Roomalaisten uskonnon käytöstä antaen ohjeita kaupunkinsa toimielimille; toteuttaen näiden hankkeita ja tukahduttaen levottomuuksia s.63
14. Roomalaisten tulkinnoista enteistä, joita he satunnaisesti kohtasivat; ja tekivät varovaisia huomioita uskonnon riiteistä jopa silloin kuin heidät oli pakotettu sivuuttamaan ne; ja kenestä tahansa, joka loukkasi uskontoa, jota he rankaisivat s.65
15. Kuinka samnialaiset viimeisenä voimavaranaan huonon onnensa perusteella kääntyivät uskonnon puoleen s.67
16. Että ihmiset, jotka olivat tottuneet elämään ruhtinaan vallan alla, niin jos he tulevat vapaiksi niin he tuskin pystyvät säilyttämään vapautensa s.68
17. Turmeltuneet ihmiset harvoin pystyvät säilyttämään vapautensa s.72
18. Kuinka vapaa hallinto on olemassa korruptoituneessa kaupungissa, niin se voidaan säilyttää ja jos sitä ei ole niin miten se voidaan luoda s.75
19. Miten vahvan ruhtinaan jälkeen heikko ruhtinas voi säilyttää itsensä; mutta heikon ruhtinaan jälkeen mikään valtakunta ei voi selvitä s.79
20. Kahden urhean ruhtinaan peräkkäiset valtakauden saavat aikaan suuria tuloksia; ja hyvin järjestellyt yhteisöt ovat taattuja vallanperimyksestä urheille hallitsijoille, jolloin heidän valtansa ja kasvunsa nopeasti laajenevat s.81
21. On suuri moite ruhtinaalle tai yhteisölle olla ilman kansallista sotaväkeä s.82
22. Mitä havaintoja tehdään taistelusta kolmen roomalaisen Horatiuksen ja kolmen Alba Longan Curiatiuksen suhteen s.83
23. Meidän ei koskaan tule vaarantaa koko onneamme, kun emme toimi koko voimallamme; josta syystä solan vartiointi on usein vahingollista s.84

24. Hyvin organisoidut valtiot aina palkitsevat ja rankaisevat kansalaisiansa; ja eivätkä koskaan jätä pahoja tekoja rankaisematta s.86

25. Hän, joka tulisi uudistamaan vapaan valtion, niin hänen täytyy ainakin säilyttää samankaltaisuus vanhojen tapojen kanssa s.88

26. Uusi ruhtinas kaupungissa tai maakunnassa, jonka hän on ottanut haltuunsa, niin hänen pitää tehdä kaikki uusiksi s.89

27. Ihmiset harvoin tietävät kuinka olla täysin hyvä tai täysin paha s.90

28. Mistä tuli, että roomalaiset olivat vähemmän kiittämättömiä kansalaisillensa kuin ateenalaiset s.91

29. Onko kansa tai ruhtinas kiittämättömämpi s.93

30. Kuinka ruhtinaat ja yhteisöt voivat välttää kiittämättömyyden paheen; ja kuinka päälliköt ja kansalaiset voivat selvittää, jos kohtaavat sen s.30

31. Roomalaisia päälliköitä ei koskaan rangaistu erittäin ankarasti laiminlyönneistä; ja milloin menetykset tasavallalle syntyivät heidän tietämättömyytensä tai harkintakyvyn puutteen takia, niin heitä ei rankaistu mitenkään s.98

32. Ruhtinaan tai yhteisön ei pidä lykätä hyötyjä, kunnes he ovat pakotettuja antamaan ne s.100

33. Kun onnettomuus syntyy sisällä tai vastoin valtioita, niin on turvallisempaa tehdä se väliaikaiseksi kuin kohdata se väkivaltaa käyttäen s.101

34. Diktaattorin käskyvalta teki hyvää ja ei vahingoittanut Rooman tasavaltaa; ja on niin, että niitä valtaoikeuksia ei annettu vapailla vaaleilla kansan keskuudessa, vaan kunnianhimoiset kansalaiset ottivat ne itsellensä siten, että se oli valtiolle haitallista s.104

35. Miksi decemvirien luominen Roomassa, vaikka se tapahtui vapailla ja avoimilla vaaleilla, niin oli haitallista tasavallan vapaudelle s.107
36. Kansalaiset, joilla on hallussaan korkeammat virat, niin heidän ei pitäisi halveksia alempiansa s.109
37. Haitat levisivät Roomassa maalakien myötä: ja kuinka suuret levottomuuksien lähteet yhteisölle saatiin laeiksi muinaiseen käyttöön yhdessä tiukkojen jälkiseurauksien kanssa s.110
38. Heikot tasavallat ovat päättämättömiä ja epävarmoja; ja se tapa toimia voi enemmän riippua pakollisuudesta kuin valinnoista s.114
39. Usein samat asiat tapahtuvat eri kansoille s.117
40. Decemvirien luominen Roomassa ja mihin siinä tulee kiinnittää huomiota. Missä muiden asioiden lisäksi näytetään samoista syistä, jotka voivat johtaa turvallisuuteen tai yhteisön rappeutumiseen. s.119
41. On epäviisasta hyväksyä armeliaisuuden sitominen ankaruuteen tai mennä nöyryydestä ylimielisyyteen s.125
42. Kuinka helposti ihmiset turmeltuvat s.126
43. Ihmiset, jotka taistelevat omien asioidensa vuoksi ovat hyviä ja päättäväisiä sotilaita s.126
44. Kansanjoukot ovat avuttomia ilman johtoa: ja meidän ei pitäisi samaan hengenvetoon uhata heitä ja käskä heitä poistumaan s.127
45. On huono esimerkki etenkin laintekijöille olla noudattamatta tehtyä lakia: ja päivittäin uudet rikkomukset kaupungissa ovat haitallisempia sen kuvernöörille s.128
46. Ihmiset kiipeävät yhdestä tavoitteesta toiseen etsien ensimmäisenä vahingon välttämistä ja toiseksi muiden vahingoittamista s.130
47. Vaikka ihmiset pettävät itseänsä yleisesti, niin muiden asioita he tuomitsevat oikeudenmukaisesti s.132

48. Hän, jolla ei ole virkaa sidottuna johonkin arvottamaan tai pahaan ihmiseen, niin hänet pitäisi keksiä jonkun täysin arvottoman ja pahan tai muuten jonkin mitä ylevimmän ja jaloimman ihmisen toimesta s.136

49. Kaupungit kuten Rooma, joilla oli vapauden alku, niin niillä on ollut vaikeuksia pitää yllä sellaisia lakeja, jotka säilyttävät niiden vapaudet, kun kaupungit, jotka on ensiksi alistettu, jolloin se on mahdotonta s.136

50. Ei neuvostot eivätkä virkamiehet pidä omata valtaa saada kaupungin hallitus jäämään aloillensa s.139

51. Mitä ruhtinas tai tasavalta tekee tarpeen vuoksi, niin se pitäisi tehdä valintana s.140

52. Kansalaisen ylimielisyys, joka on kasvamassa liian voimakkaaksi valtiossa, niin ei ole turvallisempaa tapaa tai avoimempaa vastalauseetta hidastaa häntä eri tavoin, kun hän pyrkii edistämään omaa asemaansa s.141

53. Ihmiset, joita petetään vilpillisen edun näyttämällä, niin usein haluavat jotain mikä on heille turmioksi; ja suuret toiveet ja urheat lupaukset helposti siirtyvät niihin s.143

54. Suuren miehen rajatonta käskyvaltaa voidaan käyttää hillitsemään jännittynyttä väkijoukkoa s.147

55. Hallinto voi helposti toimia kaupungissa, kun ihmisryhmä ei ole turmeltunut; ja ruhtinaskunnassa on mahdotonta vallita tasa-arvo, ja tasavallassa, jossa sitä ei ole s.149

56. Kun suuret vitsaukset kohtaavat kaupunkia tai valtiota, niin niiden merkit ovat näkyvissä ja näkijät nousevat ennustamaan niitä s.154

57. Ihmiset ovat joukossa vahvoja, mutta yksin heikkoja s.155

58. Ihmiset ovat viisaampia ja vakaampia kuin ruhtinaat s.156

59. Mihin ryhmiin tai liittoutumiin voimme luottaa, joita teemme yhteisöissä tai joita tekevät ruhtinaat s.162

60. Konsulit ja kaikki muut virat Roomassa annettiin huomioimatta ikävaatimuksia s.164

Kirja II s.166

Sisällysluettelo

1. Johtuiko Rooman valtakunnan synty enemmän urheudesta vai onnesta s.170

2. Mitä kansoja roomalaisten piti voittaa ja kuinka itsepäisiä nämä olivat puolustaessaan vapauksiansa s.174

3. Rooma nousi suureksi tuhoamalla kaupunkoja, joita oli sen ympärillä ja antamalla muukalaisille kansalaisoikeuksia s.180

4. Yhteisöt, joka seurasivat kolmea tapaa laajentaa valtaansa s.182

5. Muutokset ihmisryhmissä ja puhetavoissa, ja tapahtuneet tulvat ja vitsaukset, jotka tuhosivat muiston menneisyydestä s.188

6. Tavoista, joita roomalaiset käyttivät sotiessaan s.190

7. Viljelysmaan laadusta, jota roomalaiset antoivat kaikille siirtolaisille s.192

8. Miksi tietyt kansat jättivät isiensä maat ja menivät toisten kansojen alueille s.193

9. Syistä, jotka yleisesti saivat aikaan sotia kansojen keskuudessa s.197

10. Vastoin kansan mielipidettä raha ei ole edellytys käydä sotaa s.199

11. On epäviisasta liittoutua ruhtinaan kanssa, jolla on pikemminkin mainetta kuin voimaa s.203

12. Kun hyökkäys uhkaa, niin onko parempi olettaa sen tulevan vai toimia s.204
13. Ihmiset nousevat vaatimattomista oloista rikkauksiin pikemminkin petollisuudella kuin voimalla s.209
14. Ihmiset usein virheellisesti ajattelevat, että he voivat alistaa ylpeyden nöyryydellä s.211
15. Heikot valtiot ovat aina epävarmoja tomissaan; ja niiden hitaus päätöksenteossa on aina haitallista s.212
16. Aikamme sotilaat käyttävät laajalti antiikin sodankäynnin keinoja s.215
17. Mikä tärkeys nykyisillä sotajoukoilla on käyttää tykistöä; ja pidetäänkö sitä yleisesti ottaen oikeudenmukaisena s.220
18. Roomalaisten käskyvallasta ja esimerkeistä muinaisesta sodankäynnistä meidän pitäisi pitää enemmän huolta jalkaväestä kuin ratsuväestä s.227
19. Valloituksista, joita tekivät huonosti hallitut valtiot ja jotka eivät olleet roomalaisten urheiden toimien mukaisia, vaan pikemminkin olivat aiheuttamassa näiden valtioiden rappiota s.230
20. Vaarat, jotka liittyvät ruhtinaiisiin tai tasavaltoihin, jotka käyttävät ulkomaisia apujoukkoja tai palkkasotureita s.236
21. Capua oli ensimmäinen kaupunki, jonne Rooma lähetti preetorin; eikä sinne, kunnes neljäsataa vuotta myöhemmin he aloittivat sodan s.239
22. Ajan ihmisten asioista, jotka usein jäävät huomioitta s.241
23. Rankaistessaan alamaisiin silloin kuin olosuhteet niin vaativat, niin roomalaiset aina välttivät puolinaisia toimenpiteitä s.244
24. Yleisesti linnoitukset saavat aikaan enemmän harmia kuin hyvää s.248

25. Hän, joka hyökkää kaupunkiin, joka on jakautunut itseänsä vastaan, niin hänen ei pidä ajatella saavansa sitä haltuunsa jakolinjojen kautta s.256
26. Loukkaukset ja väärinkäytökset saavat aikaan vihaa sitä kohtaan, joka niitä käyttää ilman, että hän hyöttyy niistä mitään s.258
27. Harkitsevaisten ruhtinaiden ja tasavaltojen pitäisi olla tyytyväisiä saavutettuihin voittoihin; sillä yleisesti kun he eivät ole, niin heidän voittonsa kääntyvät tappioiksi s.260
28. Laiminlyönneistä tehtyjen valituksien sivuuttaminen joko julkisesti tai yksityisesti on vaarallista ruhtinaille tai yhteisöille s.263
29. Onni hämärtää ihmisten mielet, kun sen ei pitäisi antaa heidän haitata sen suunnitelmia s.265
30. Todella voimakkaat ruhtinaat ja yhteisöt eivät osta ystävyyttä rahalla, vaan käyttäen urheuttansa ja mainettansa sodankäynnissä s.268
31. On vaarallista luottaa karkotettuihin ihmisiin s.271
32. Kuinka monilla tavoilla roomalaiset ottivat haltuunsa kaupunkeja s.273
33. Roomalaiset luottivat sotavoimiensa päälliköille täydet valtaoikeudet s.277

Kirja III s.279

Sisällysluettelo

1. Ryhmälle tai yhteisölle selviytyminen pitkään usein edellyttää, että sen pitää palata juurillensa s.279
2. Tilanteita, joissa on viisasta teeskennellä hölmöä s.284
3. Juuri saavutetun vapauden säilymiseksi meidän tulee tappaa Brutuksen pojat s.286

4. Vallankaappaja ei koskaan ole turvassa valtakunnassaan, kun ne ovat elossa, joilta hän on sen vienyt s.287
5. Kuinka perinnöllinen kuningas voi menettää valtakuntansa s.289
6. Salaliitoista s.316
7. Miksi muutoksen vapaudesta orjuuteen ja orjuudesta vapauteen joskus tapahtuvat ilman verenvuodatusta, mutta toisinaan ovat hyvin verisiä s.316
8. Hän, joka muuttaisi yhteisöä, niin hänen täytyy ottaa huomioon sen luonne ja tila s.317
9. Nauttiaksemme jatkuvasta hyvästä onnesta meidän tulee ottaa huomioon ajan muutos s.320
10. Päällikkö ei voi välttää taistelua, kun hänen vihollisensa voimat ovat hänen kimpussa s.322
11. Se, joka tyytyy useampaan, vaikka hän on heikompi kuin ne, niin tulee voittamaan, jos hän selviää heidän ensimmäisestä yhteenotostansa s.327
12. Varovainen päällikkö tulee tekemään sen, mikä tarpeen omille sotilailleen taistellakseen ja viedäkseen vihollisiltansa sen tarpeen s.329
13. Joko luotamme enemmän urheaan päällikköön heikon sotajoukon kanssa tai urheaan sotajoukkoon heikon päällikön kanssa s.333
14. Taistelun tuottamat vaikutukset, jotka ovat outoja ja odottamattomia näkyjä tai ääniä s.336
15. Yhden, ei monen pitäisi johtaa sotajoukkoa; ja miksi on epäedullista omata enemmän kuin yksi johtaja s.339
16. Vaikeina aikoina todellista arvoa etsitään, kun taas hiljaisina aikoina se ei tule niille, jotka sen ansaitsevat, vaan niille, joita suositellaan vaurauden tai yhteyksien vuoksi s.340

17. Meidän ei tule loukata ihmisiä ja sitten lähettää heitä täyttämään tärkeitä virkoja ja käskyjä s.343
18. Päällikön korkein ominaisuus on kyky estää hänen vihollisiensa suunnitelmia s.344
19. Onko myötäily vai tiukkuus tarpeellisempaa väkijoukon hallinnassa s.347
20. Kuinka yksi humaani toimi auttoi enemmän falerialaisia kuin koko Rooman aseiden voima s.349
21. Kuinka tapahtui, että Hannibal ajaessaan tavoitteitansa, jotka olivat vastoin mitä Scipio saavutti, niin toi samat lopputulokset Italiaan mitä muut saavuttivat Espanjassa s.350
22. Manlius Torquatusin tiukkuus ja Valerius Corvinusin hellyys voittivat kumpikin saman kunnian s.353
23. Miksi Camillus karkotettiin Roomasta s.359
24. Pitkittyneet valta-asemat, jotka veivät Rooma orjuuteen s.360
25. Cincinnatusin köyhyydestä ja muista Rooman kansalaisista s.362
26. Miten naiset ovat aiheuttaneet valtioiden rappeutumiseen s.364
27. Kuinka jakautunut kaupunki voidaan yhdistää; ja kuinka monta väärää mielipidettä pitää kaupungissa pitää, jos ne halutaan pitää jakautuneina s.365
28. Tasavallan tulee tarkkailla kansalaistensa tekemisiä; sillä usein tyrannian siemenet ovat peräisin anteliaista teoista s.368
29. Ihmisten viat, jotka ovat peräisin heidän ruhtinailtansa s.370
30. Kansalaisen, joka etsii henkilökohtaista vaikutusvaltaansa, niin täytyy antaa merkki palveluksistansa maallensa, joista ensimmäinen on pysyvä kaukana

kateudesta. Kuinka kaupungin tulisi valmistautua puolustautumaan vihollisen lähestyessä s.371

31. Vahvat tasavallat ja urheat miehet säilyttävät kaikissa muutoksissa saman hengen ja olemuksen s.375

32. Tavoista, joita jotkut ovat käyttäneet estääkseen rauhan tekemisen s.379

33. Taatakseen voiton taistelussa sinun täytyy kannustaa sotilaitasi luottamaan toisiinsa ja sinuun s.381

34. Millä ilmoituksilla, huhuilla ja oletuksilla tasavallan kansalaiset on johdettu suotuisiksi muille kansalaisille: ja joko virkamiehille on annettu parempi arviointikyky kansan tai ruhtinaan toimesta s.383

35. Vaaroista, jotka ovat ensimmäisiä, kun suositellaan uusia keinoja; ja mitä epätavallisimpia keinoja, niin sitä suurempi vaara s.387

36. Miksi on ollut ja yhä on vahvistettu gallialaisista, että taistelun alussa he ovat enemmän kuin miehiä, mutta myöhemmin vähemmän kuin naisia s.390

37. Pitääkö ennen suurta taistelua käydä kahakoita; ja kuinka välttää ne, jotta voimme saada tietoa uudesta vihollisesta s.392

38. Päälliköiden ominaisuuksista, joihin heidän sotilaansa voivat tukeutua s.396

39. Päälliköillä tulisi olla hyvä tietämys toiminta-alueesta s.397

40. Vilpillisyys on reilua sodassa s.400

41. Että maatumme puolustetaan kunnialla tai kunniaattomuudella, ja joka tapauksessa se on hyvin puolustettu s.401

42. Pakotettuna tehtyjä lupauksia ei tarvitse noudattaa s.402

43. Ihmiset, jotka ovat syntyneet samassa maakunnassa niin omaavat lähes kaikkina aikoina samat ominaisuudet s.403
44. Kun tavalliset keinot pettävät, niin rohkeus ja urhoollisuus usein onnistuvat s.405
45. Onko taistelussa parempi odottaa ja torjua vihollisen hyökkäys, tai ottaa se vastaan hyökkäävästi s.407
46. Kuinka sukujen ominaisuuksista tulee pysyviä s.408
47. Kuinka rakkaus omaa maata kohtaa tulisi johtaa hyviin kansalaisiin, jotka unohtavat yksityiset vääryydet s.409
48. Sen huomaaminen, että vihollinen tekee ilmeisen pahan virheen, niin sen pitäisi saada meidät epäilemään, että jotain on väärässä s.410
49. Yhteisön tulee säilyttää vapautensa, niin siinä on jatkuva tarve uusia käskyjä. Koskien palveluksia, joita tarjosi Quintius Fabius saaden lisänimen Maximus s.411

Niccolo Machiavellin tunnetuin teos on *Ruhtinas*. Toisena hänen pääteoksenaan pidetään *Valtiollisia Mietelmiä*, jossa hän käyttäen Titus Liviuksen Rooman historia-kirjasarjaa analysoi miksi muinaiset roomalaiset olivat niin menestyksekkäitä oman tasavaltansa luomisessa ja miksi Machiavellin oman ajan italialaiset kaupunkivaltiot eivät pystyneet yhdistämään voimiansa. Tämä teos on käännetty englanninkielisestä käännöksestä suomeksi.

